ZDRAVLJENJE RAKA PLJUČ

s tarčnimi zdravili proti ROS1

napotki bolnikom

UNIVERZITETNA KLINIKA GOLNIK
ENOTA ZA INTERNISTIČNO ONKOLOGIJO

Univerzitetna Klinika Golnik

Vsebina knjižice

1. Kaj je ROS1 in kaj je preureditev ROS1? —3
2. Kako določamo preureditve ROS1? —5
3. O tarčnih zdravilih proti ROS1 —6
4. Splošni napotki in preventivni ukrepi ob zdravljenju s tarčnimi zdravili proti ROS1 —9
5. Katera so tarčna zdravila proti ROS1? —12
6. Katere neželene učinke povzročajo tarčna zdravila proti ROS1 in kako ob njih ukrepamo? —15
7. Katerih zdravil, prehranskih dopolnil ali drugih izdelkov za samozdravljenje ne smete jemati ob zdravljenju s tarčnimi zdravili proti ROS1? —28
8. Splošna vprašanja —30
9. Dnevnik jemanja tarčnih zdravil —32

AVTORJI: doc. dr. Lea Knez, mag. farm., Ivanka Kržišnik, dipl. m. s., Katja Mohorčič, dr. med, Loredana Mrak, dr. med., Shpresa Sopaj, dipl. m. s., Boris Šimbera, dipl. m. s., Petra Zupan, dipl. m. s. **RECENZENTI:** prim. Nadja Triller, dr. med., Nataša Žižmond, dipl. m. s., Peter Koren, dipl. m. s. **UREDNICA:** Katja Mohorčič, dr. med. **ILUSTRACIJE:** Meta Wraber **OBLIKOVANJE:** Maja Rebov **TISK:** Partnergraf d.o.o. **NAKLADA:** 200 izvodov **LETO IZDAJE:** 2022

Spoštovani bolniki in svojci,

Podajate se na novo in neznano pot, pot zdravljenja raka.

Vaš onkolog vam je predlagal zdravljenje raka s tarčnimi zdravili proti ROS1. Vemo, da se vam zdaj poraja nešteto vprašanj, zato smo za vas v Enoti za internistično onkologijo Klinike Golnik pripravili knjižico za bolnike. Upamo, da vam bo knjižica v pomoč ter da vam bo odgovorila na mnoga zastavljena vprašanja in razrešila marsikatero dilemo.

Želimo vam vse dobro na vaši poti zdravljenja raka.

Ekipa Enote za internistično onkologijo Klinike Golnik

Vaš onkolog vam je za zdravljenje raka pljuč predpisal zdravilo:

Gre za tarčno zdravilo proti beljakovini ROS1, ki je v tumorskih celicah spremenjena. V nadaljevanju vam podajamo nekaj osnovnih informacij in napotkov ob zdravljenju s tem zdravilom. Svetujemo vam, da se napotkov skrbno držite.

1 Kaj je ROS1 in kaj je preureditev ROS1?

ROS1 (ROS-protoonkogen 1) je beljakovina, ki spada v družino tirozin kinaznih receptorjev. To so beljakovine na površini celic, ki so vpletene v normalne procese rasti in obstoja celic.

V genskem zapisu za beljakovino ROS1 lahko pride do t. i. genske preureditve, kar vodi do spremembe beljakovine ROS1 in v njeno prekomerno aktivnost, to pa povzroči nenormalno rast celic in razvoj raka. Kadar se to zgodi v celicah pljuč, nastane ROS1-pozitiven rak pljuč.

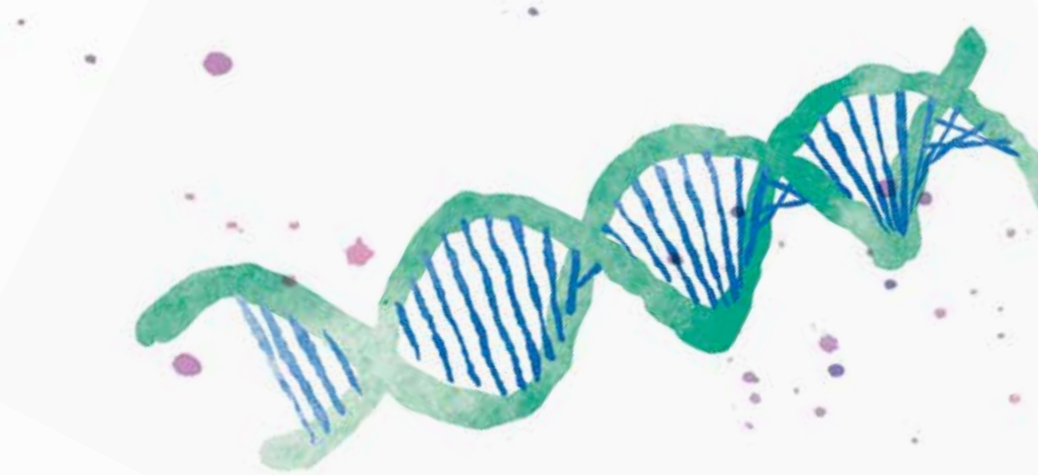

2 Kako določamo preureditve ROS1?

Vzorce tumorskega tkiva pregleda specialist patolog. Preureditev v genu za ROS1 v rakavih celicah se določa z različnimi metodami molekularne diagnostike.

3 O tarčnih zdravilih proti ROS1

Katera zdravila so tarčna zdravila proti ROS1?

Pri ROS1-pozitivnem raku pljuč uporabljamo tarčna zdravila iz skupine t. i. malih molekul, ki so usmerjene proti spremenjeni beljakovini ROS1 in zavirajo njeno prekomerno delovanje (v nadaljevanju tarčna zdravila proti ROS1). Ta zdravila so v obliki kapsul.

Trenutno so v rutinski uporabi v Sloveniji na voljo naslednja zdravila:

Zdravilna učinkovina	***Lastniško ime***
entrectinib	Rozlytrek®
krizotinib	Xalkori®

Kje boste prejeli zdravilo?

Zdravilo vam bo vaš onkolog predpisal na recept, prejeli ga boste v lekarni. Prosimo, da pred vsakim obiskom onkologa preverite, koliko tablet zdravila še imate doma, da vam zdravil ne bi zmanjkalo. To si zabeležite v dnevnik na koncu te knjižice, da ne boste do pregleda pozabili. Kadar ocenite, da vam bo zdravil pred naslednjim pregledom zmanjkalo, nam to sporočite vsaj teden dni prej, da vam lahko izdamo recept. **Pravočasno sporočanje in enotedenska zaloga zdravil sta nujno potrebna, saj večina lekarn teh zdravil nima na zalogi in jih je zato treba naročiti vnaprej.** Če bi v lekarni kljub temu imeli težave s pravočasno dobavo zdravila, jih prosite, naj pokličejo na našo kontaktno številko, ki je navedena na zadnji strani te knjižice.

Kako in kdaj boste vzeli tarčno zdravilo proti ROS1?

Zdravilo v obliki kapsul boste jemali vsak dan. Natančna navodila jemanja zdravil so razložena spodaj, pri predstavitvi posameznega zdravila. Zdravilo vzemite vsak dan ob približno istem času. Kapsule pogoltnite cele, skupaj z vodo, ne smete jih gristi, drobiti ali odpirati in izpraznitи vsebine.

V primeru, da pozabite vzeti predvideni odmerek zdravila, ga vzemite čim prej (v roku dvanajstih ur od predvidenega časa, če jemljete zdravilo enkrat dnevno, oz. v roku šestih ur, če ga jemljete dvakrat dnevno). Če se na pozabljeni odmerek spomnite kasneje, ga izpustite. Pozabljenega odmerka ne smete nikoli nadomestiti tako, da vzamete dvojni odmerek naslednji dan. To velja tudi v primeru, kadar zdravilo izbruhate. V takem primeru ga vzemite, ko je običajno predviden naslednji odmerek.

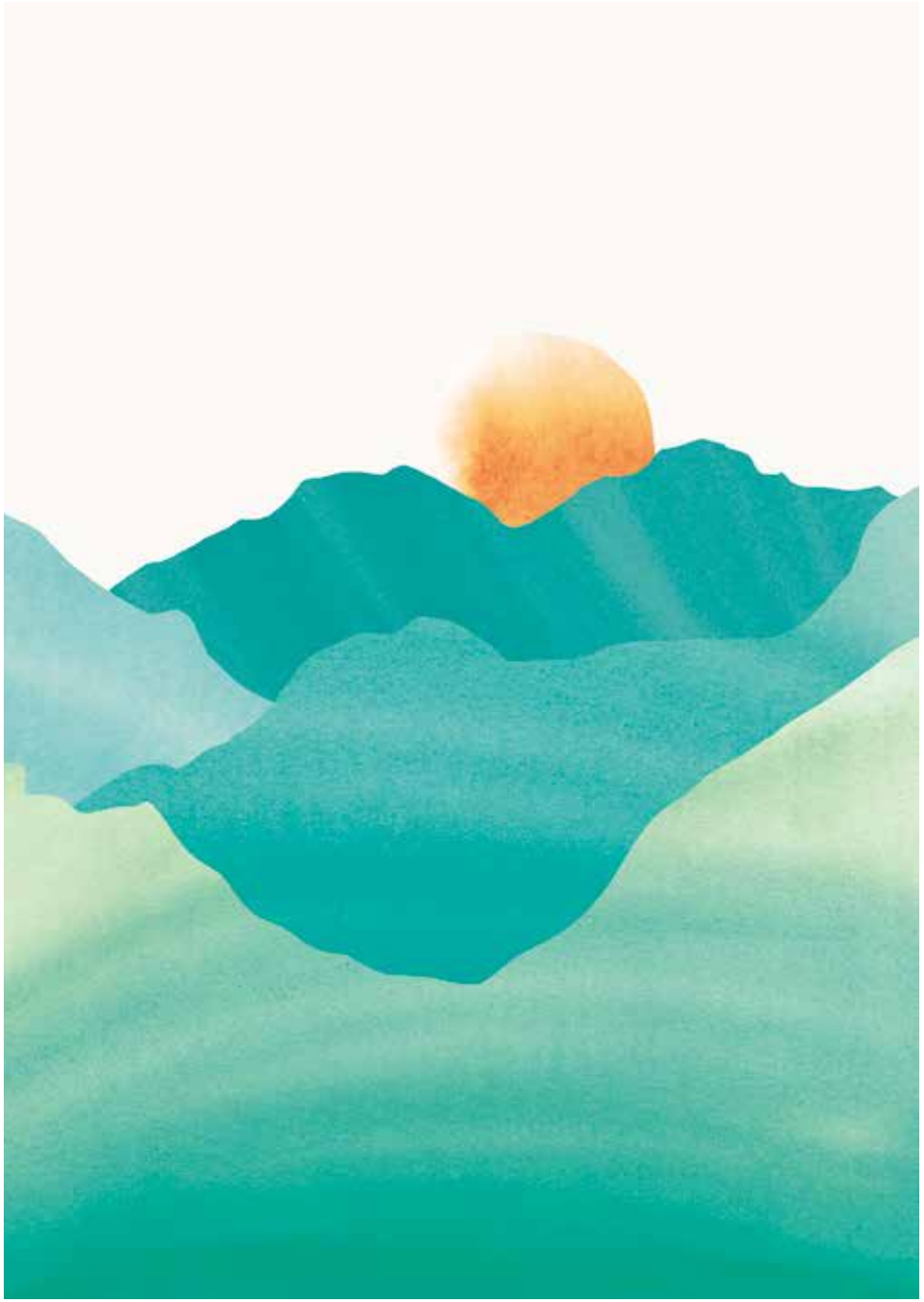

4 Splošni napotki in preventivni ukrepi ob zdravljenju s tarčnimi zdravili proti ROS1

Z upoštevanjem nekaterih preventivnih ukrepov lahko zmanjšate verjetnost pojava neželenih učinkov, zato vam v nadaljevanju podajamo nekaj praktičnih nasvetov.

Skrb za kožo

Koža je pri zdravljenju s tarčnimi zdravili pogosto suha in zato postane občutljiva in srbeča. Med zdravljenjem s tarčnimi zdravili priporočamo skrbno nego kože. Redno se tuširajte z mlačno vodo, odsvetujemo uporabo agresivnih mil ali drugih pripravkov, ki kožo dodatno izsušijo ali dražijo. Po umivanju se nežno obrišite z mehko brisačo in kožo namažite z nevtralno kremo, ki vsebuje olivno olje.

Skrb za usta in ustno sluznico

Ustnice redno mažite z vazelinom. Skrbite za ustrezno ustno higieno z rednim umivanjem zob z mehko zobno ščetko in blagimi zobnimi kremami. Spirajte usta z žajbljevim čajem ali z raztopinami za ustno nego (brez alkohola). Če imate snemno zobno protezo, jo po vsakem hranjenju odstranite in sperite pod tekočo vodo ter splaknite usta z žajbljevim ali kamiličnim čajem ali z raztopinami za spiranje ust. Izogibajte se vroči, ostri, trdi in zelo začinjeni hrani.

Če v času zdravljenja pri onkologu potrebujete nujen obisk pri zobozdravniku (puljenje zoba ali posegi v dlesnih), se o tem prej posvetujte z vašim onkologom. Če v času zdravljenja obiščete zobozdravnika, mu pokažite zadnji onkologov izvid. Zobozdravnika posebej opozorite, če prejemate zdravila, ki preprečujejo zaplete ob kostnih zasevkih, kot so denosumab (Xgeva®) ali bisfosfonati (Zometa®).

Oblačila in obutev

Vaša oblačila in spodnje perilo naj bodo udobni in iz naravnih materialov. Čevlji naj bodo udobni, zračni in iz naravnih materialov, poleti uporabljajte odprto obutev.

Sončenje in plavanje

Ne izpostavljajte se neposrednim sončnim žarkom, saj je koža ob zdravljenju s tarčnimi zdravili dovzetnejša za opekline in druge solarne poškodbe. V poletnih mesecih se med 10. in 16. uro zadržujte v senci. Ob izpostavitvi soncu se zaščitite s pokrivalom in sončno kremo. Svetujemo uporabo sončne kreme, ki namesto kemične vsebuje mehansko zaščito pred soncem. V času največje pripeke uporabljajte dolga, lahka in tanjša oblačila. Odsvetujemo vam plavanje v bazenih, lahko pa plavate v morju.

Prehrana in zadostno uživanje tekočine

Imejte redne obroke čez dan in jejte običajno hrano, ki jo je vaše telo vajeno. Hrana naj bo raznovrstna in uravnotežena. Odsvetujemo vam posebne diete in izogibanje določeni vrsti prehrane (na primer ogljikovim hidratom, mesu ...), saj ni nobenih dokazov, da izbira prehrane vpliva na potek rakave bolezni. V primeru težav s hujšanjem vam bomo v ambulanti ponudili svetovanje dietetika.

Naše telo potrebuje zadosten dnevni vnos tekočine. Priporočamo vam, da dnevno zaužijete liter in pol do dva litra tekočine. Več pijte dopoldan in zgodaj popoldan, da ponoči vaš spanec ne bo moten zaradi odvajanja. Pitje alkohola je odsvetovano.

Delo in gibanje

Svetujemo zmerno telesno aktivnost. Ne naložite si prevelikih obremenitev in med gibanjem večkrat počivajte. Priporočamo vam, da ohranite podobne aktivnosti, ki ste jih bili vajeni, preden ste zboleli. Prilagodite pa intenziteto dela ali telesne vadbe.

Kljub upoštevanju zgoraj navedenih preventivnih ukrepov se neželeni učinki tarčnih zdravil lahko vseeno pojavijo. V tem primeru jih je treba čim prej prepoznati, da jih bo mogoče čim bolj omiliti ali odpraviti.

5 Katera so tarčna zdravila proti ROS1?

V nadaljevanju so predstavljena posamezna tarčna zdravila proti ROS1. Ob posameznem zdravilu sta navedena običajni začetni odmerek in način jemanja zdravila. Odmerek zdravil vam bo ob pojavu morebitnih neželenih učinkov vaš onkolog lahko prilagodil.
Našteti so tudi najpogostejši neželeni učinki posameznega tarčnega zdravila proti ROS1.

Entrektinib

Zdravilo entrektinib (Rozlytrek®): začetni odmerek je 600 mg (tri kapsule po 200 mg) dnevno s hrano ali brez nje.

Najpogostejši neželeni učinki so naslednji:

- motnje občutenja (senzorike), vrtoglavica,
- utrujenost,
- otekline,
- povečan apetit in povečanje telesne teže,
- zaprtje,
- driska,
- slabost in bruhanje,
- motnje kognicije,
- mišično-kostne bolečine,
- spremenjeni testi jetrne funkcije.

Krizotinib

Zdravilo krizotinib (Xalkori®): začetni odmerek je 250 mg (ena kapsula po 250 mg) dvakrat dnevno s hrano ali brez nje.

Najpogostejši neželeni učinki so naslednji:

- motnje vida,
- driska,
- slabost in bruhanje,
- otekline,
- zaprtje,
- spremenjeni testi jetrne funkcije,
- utrujenost,
- upočasnjeno bitje srca.

6 Katere neželene učinke povzročajo tarčna zdravila proti ROS1 in kako ob njih ukrepamo?

V tem poglavju so podrobneje opisani neželeni učinki, ki jih lahko povzročajo tarčna zdravila proti ROS1. Obrazloženo je tudi osnovno ukrepanje v primeru njihovega pojava.

Neželeni učinki se lahko pojavijo kadarkoli med zdravljenjem. Lahko se pojavijo že kmalu po pričetku jemanja zdravil in običajno minejo ob prekinitvi ali ukinitvi zdravljenja. Včasih je treba prilagoditi odmerek zdravila. Nekatere neželene učinke je ob upoštevanju preventivnih ukrepov možno tudi omiliti ali celo preprečiti. Pomembno je, da se med zdravljenjem opazujete in svojemu onkologu sporočite, ali ste morda od prejšnjega kontrolnega pregleda opazili kakšne nove težave.

Če so neželeni učinki nenadni in hudi, prekinite jemanje tarčnih zdravil in takoj obiščite osebnega zdravnika ali nujno medicinsko pomoč. O tem nas morate obvestiti.

Utrujenost

utrujenost je občutek telesne in psihične izčrpanosti, ki ni sorazmerna z aktivnostjo in je tudi s počitkom ni možno povsem odpraviti. Je eden izmed najpogostejših simptomov med zdravljenjem rakave bolezni in ima negativen vpliv na vsakodnevno življenje. Nastane lahko zaradi same bolezni ob izločanju določenih molekul iz rakavih celic ali zaradi zdravil, ki jih uporabljamo za zdravljenje raka.

Kako ukrepati ob večji utrujenosti, kot ste je bili vajeni:

- → Opravljajte lažjo telesno aktivnost (sprehodi po svežem zraku, vaje z lastno težo v domačem okolju).
- → Skrbite za ustrezno higieno spanja (krajši dremež čez dan, daljši počitek ponoči).
- → Uživajte več majhnih obrokov dnevno in pijte dovolj tekočine.
- → Družino in prijatelje prosite za pomoč pri vsakodnevnih opravilih.
- → Skrbite za psihično blagostanje in zmanjševanje stresa (pomagate si lahko s kognitivno-vedenjsko terapijo, vajami čuječnosti, jogo, meditacijo, akupunkturo itd.).

Če se utrujenost kljub navedenim ukrepom ne izboljšuje oziroma se še stopnjuje, na vaše težave ob naslednji kontroli opozorite medicinsko sestro ter lečečega onkologa. Ta bo po pogovoru z vami preveril še druge možne vzroke utrujenosti in ustrezno ukrepal.

Slabost in bruhanje

med jemanjem zdravil se lahko spremeni zaznava vonja in okusa. Vonj in okus hrane ali zdravil, ki jih prejemate, lahko postane neprijeten in odbijajoč, zato se lahko pojavita slabosti in tudi bruhanje.

Kako ukrepati ob slabosti in bruhanju:

- → Izogibajte se okoliščinam, ki sprožijo slabost ali bruhanje, npr. priprava hrane.
- → Uživajte hrano, ki ne obremenjuje želodca (pusto meso, sadje blagega okusa, riž itd.).
- → Uživajte hrano, ki je hladna ali sobne temperature, da vas ne bo motil njen vonj.
- → Izogibajte se ocvrti, sladki, mastni hrani.
- → Izogibajte se vonjavam, ki vam zbujajo občutek slabosti.
- → Hrano uživajte v več majhnih obrokih.
- → Vodite prehranski dnevnik, da boste ugotovili, kdaj sta slabost in bruhanje najizrazitejša in kaj ju poslabša.
- → Če jemljete zdravilo le enkrat na dan in to zjutraj, ga začnite jemati zvečer.
- → Če jemljete zdravilo brez hrane, ga skušajte vzeti s hrano.

Kadar vas slabost ter bruhanje hudo ovirata pri dnevnih aktivnostih, vam lahko zdravnik predpiše zdravila proti slabosti (npr. granisetron ali metoklopramid). Zdravila jemljite tako, kot vam je bilo svetovano.

Če ste zdravilo za zdravljenje raka pljuč izbruhali, ne smete vzeti dodatnega odmerka. Počakajte do naslednjega predvidenega odmerka in nadaljujte z običajnim odmerkom, kot vam je bilo predpisano.

Če slabost in bruhanje vztrajata in ne uspete zaužiti dovolj tekočine oz. se vam vrti, prekinite jemanje tarčnih zdravil in takoj obiščite vašega osebnega zdravnika ali nujno medicinsko pomoč in o tem obvestite lečečega onkologa.

Driska

Zaradi vpliva zdravil na delovanje črevesja se lahko pojavi driska. Blato postane mehko ali tekoče, odvajanja blata so pogostejša (več kot tri odvajanja nad vašim običajnim številom dnevnih odvajanj blata) in obilnejša. Ob tem so lahko prisotne tudi bolečine ali krči v trebuhu.

Kako ukrepati ob driski:

- → Izogibajte se vsem mlečnim izdelkom, mastni in začinjeni hrani, svežemu sadju in zelenjavi.
- → Jejte láhko hrano, npr. prežganko, kuhan riž, kuhan korenček, banane, postana naribana jabolka ipd.

- → Uživajte zadostne količine tekočin: vodo, blage čaje (ruski čaj, čaj iz suhih borovnic) ali peroralno rehidracijsko raztopino, ki jo kupite v lekarni.
- → Hrano in pijačo zaužijte večkrat dnevno v manjših količinah.
- → Ob umirjanju driske (zmanjšani pogostosti in količini odvajanja) postopoma preidite na običajno prehrano.

Če driska kljub dieti vztraja dlje časa ali če ste v zadnjih dvanajstih urah odvajali tekoče blato več kot trikrat nad vašo dnevno normalo, bo najverjetneje potreben predpis zdravila loperamid za umiritev driske. Zdravilo vam lahko predpiše vaš izbrani zdravnik ali po dogovoru tudi lečeči onkolog. Skrbno sledite navodilom jemanja tega zdravila, da ne bi prišlo do neželenih učinkov. Drugih zdravil ali prehranskih dopolnil za zdravljenje driske, npr. probiotikov ali aktivnega oglja, ne jemljite, saj ne bodo učinkoviti.

Če se težave kljub zgornjim ukrepom ne umirijo, če je driska huda, t.j. s tekočim odvajanjem več kot sedemkrat dnevno, če se vam vrti ali če imate povišano telesno temperaturo, prekinite jemanje tarčnih zdravil in takoj obiščite vašega osebnega zdravnika ali nujno medicinsko pomoč in o tem obvestite lečečega onkologa.

Zaprtje

Zaprtje je neredno in oteženo odvajanje manjše količine trdega blata, ki ga spremlja napenjanje. Je posledica upočasnjenega ali odsotnega gibanja črevesja, ki ga lahko povzročijo določena zdravila, med drugim taka za zdravljenje bolečine ali zdravilo za zdravljenje raka, ki ga prejemate.

Kako preprečiti zaprtje in ukrepati, če se pojavi:

- → Pijte zadostne količine tekočine (vsaj liter in pol dnevno).
- → Povečajte vnos hrane, bogate z vlakninami.
- → Uživajte suho in sveže sadje, kot so fige, suhe slive, marelice, kivi, kaki, hruške, jabolka.
- → Uživajte svežo in kuhano zelenjavo.
- → Uživajte polnozrnati kruh ter razna semena (laneno, bučno ...).
- → Ob pojavu zaprtja si najprej pomagajte z blagim odvajalom, kot je npr. Donat.
- → Izogibajte se hrani, ki zapira (čokolada, banana, riž ...).
- → Poskrbite za redno telesno aktivnost in jo vzdržujte.

Če se kljub vsem zgoraj navedenim ukrepom odvajanje blata ne uredi in ste zaprti več kot dva dni, vas napenja oz. boli, poiščite pomoč pri vašem osebnem zdravniku, ki vam bo predpisal ustrezno odvajalo.

Motnje vida

Motnje vida se najpogosteje kažejo kot bliski, zamegljen vid pri prehodu v zatemnjen prostor ali sij okoli predmetov. Lahko se pojavita tudi dvojni vid ali slepota. Motnje vida so večinoma blage, vendar lahko motijo vašo sposobnost zaznavanja svetlobe in predmetov.

Motnje vida lahko vplivajo na vašo sposobnost upravljanja vozil in strojev, zato se ob teh težavah izognite vožnji motornih in drugih vozil.

V primeru hujših motenj vida (dvojni vid in slepota) morate takoj prekiniti jemanje zdravil proti raku ter obiskati vašega izbranega zdravnika ali nujno medicinsko pomoč in o tem obvestiti lečečega onkologa.

Otekline

Oteklina ali edem se pojavi zaradi kopičenja tekočine v tkivih. Kaže se kot povečan obseg določenega dela telesa. Ob pritisku na oteklino ostane vdrtina, ki po prenehanju pritiska počasi izgine. Oteklina se lahko pojavi na kateremkoli delu telesa, najpogosteje se pojavi na spodnjih okončinah (v predelu gležnjev, goleni).

Bolniku se ob tem poveča tudi telesna teža.

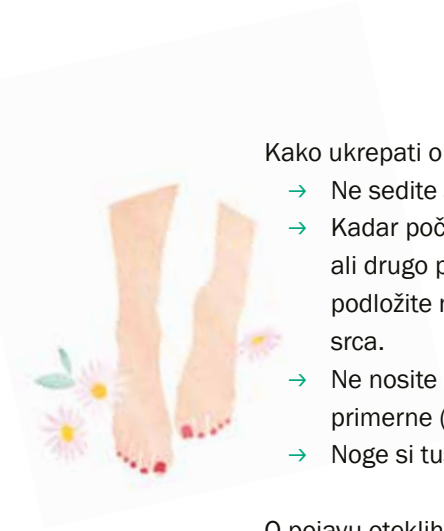

Kako ukrepati ob otekanju:

- → Ne sedite s prekrižanimi nogami.
- → Kadar počivate sede, dvignite noge na pručko ali drugo podlago. Čez dan počivajte tudi leže in podložite noge tako, da bodo dvignjene nad višino srca.
- → Ne nosite pretesnih obuval. Nogavice naj bodo primerne (elastika ne sme biti premočna).
- → Noge si tuširajte s hladno vodo.

O pojavu oteklih nog obvestite vašega lečečega onkologa na naslednjem rednem obisku. Če so otekline obsežne, npr. ne morete obuti čevljev, ki jih sicer redno nosite, ali pa se vaša telesna teža močno poveča, čim prej poiščite pomoč pri vašem osebnem zdravniku, ki vam bo predpisal zdravilo za odvajanje vode.

Kadar se pojavi oteklina samo na eni strani (npr. oteklina ene noge) in oteklo mesto boli ali postane rdeče, takoj obiščite osebnega zdravnika, saj gre lahko za nastanek strdkov v venah (tromboza).

Prav tako poiščite nujno medicinsko pomoč v primeru pojava hudih oteklin spodnjih okončin in nenadne težke sape in/ali bolečin v prsnem košu.

Upočasnjeno bitje srca

O upočasnjenem bitju srca ali bradikardiji govorimo, ko pade utrip srca pod 60 utripov na minuto. Ob tem se lahko pojavijo težave, kot so omotica, šibkost in omedlevica, lahko pa tudi težka sapa, nelagodje v prsnem košu in zmedenost.

V primeru, da si izmerite srčni utrip pod 60 utripov na minuto, ob tem pa nimate težav, si beležite dnevnik, ki ga ob kontroli pokažite zdravniku.

Če je vrednost srčnega utripa nižja od 60 utripov na minuto in imate ob tem zgoraj navedene težave ali pa je vrednost nižja od 40 utripov na minuto, morate prekiniti jemanje tarčnih zdravil in takoj obiskati osebnega zdravnika ali nujno medicinsko pomoč in o tem obvestiti lečečega onkologa.

Mišično-kostne bolečine

med zdravljenjem ali po zaključenem zdravljenju se lahko pojavijo bolečine v mišicah in sklepih, mišični krči in oslabelost mišic. Težavam se lahko pridružijo spremembe v laboratorijskih izvidih. Lahko se povišata encim kreatininske kinaze, ki se iz mišic sprošča ob njihovi poškodbi, in koncentracija sečne kisline, ki je lahko vzrok bolečinam v sklepih. Vrednosti teh snovi v krvi bomo zato med zdravljenjem redno spremljali.

Kako ukrepati ob mišično-skeletnih bolečinah:

- → Telesno aktivnost in delo prilagodite vašemu počutju in zmožnostim.
- → Večkrat si privoščite počitek.
- → Ne nalagajte si prevelikih bremen.
- → Ob bolečinah vzemite protibolečinska zdravila, ki vam jih je predpisal ali svetoval lečeči onkolog.

V primeru zelo hudih bolečin ali splošne oslabelosti morate prekiniti jemanje tarčnih zdravil in takoj obiskati osebnega zdravnika ali nujno medicinsko pomoč in o tem obvestiti lečečega onkologa.

Motnje kognicije

Zdravila proti raku lahko vplivajo na delovanje centralnega živčevja in s tem povzročijo motnje kognicije, ki se kažejo kot spremembe razpoloženja, duševnega stanja, motnje spomina, govora, lahko tudi kot zmedenost in halucinacije. Če se zgoraj naštete motnje pojavijo v blagi obliki, nas na to opozorite najkasneje ob naslednji kontroli.

V primeru, da so zgoraj navedene motnje hude, se pojavijo nenadno, se hitro stopnjujejo oz. slabšajo, morate prekiniti jemanje tarčnih zdravil in takoj obiskati osebnega zdravnika ali nujno medicinsko pomoč in o tem obvestiti lečečega onkologa.

Motnje občutenja (senzorike), vrtoglavica

Motnje v delovanju centralnega in perifernega živčevja se lahko odražajo tudi z motnjami občutenja ali senzorike. To lahko občutite kot spremenjen okus hrane in pijače, spremenjeno zaznavanje občutkov na koži, predvsem na rokah in nogah, ali kot mravljinčenje. Pojavijo se lahko tudi vrtoglavica, omotičnost in zanašanje pri hoji. Če se zgoraj naštete motnje pojavijo v blagi obliki, nas na to opozorite najkasneje ob naslednji kontroli.

Če so zgoraj navedene motnje hude, se pojavijo nenadno, se hitro stopnjujejo oz. slabšajo ali se celo pojavi izguba zavesti, morate prekiniti jemanje tarčnih zdravil in takoj obiskati osebnega zdravnika ali nujno medicinsko pomoč in o tem obvestiti lečečega onkologa.

Povečan apetit in povečanje telesne teže

Zdravila proti raku lahko povzročajo povečan apetit in s tem tudi povečanje telesne teže. Poskušajte nadzorovati vnos hrane in po zmožnostih izvajajte lažjo telesno aktivnost z namenom ohranjanja stabilne telesne teže. Svetujemo vam redno tehtanje, na primer dvakrat tedensko. Težo si zapisujte v Bolnikov dnevnik na koncu te knjižice in zapiske pokažite na naslednji kontroli.

Če telesna teža narašča zelo hitro (na primer nekaj kilogramov na teden) in vam obenem povzroča težave pri vsakodnevnem življenju (na primer težko sapo), morate prekiniti jemanje tarčnih zdravil in takoj obiskati osebnega zdravnika ali nujno medicinsko pomoč in o tem obvestiti lečečega onkologa.

Spremenjeni testi jetrne funkcije

Zdravila proti raku lahko spremenijo vrednosti testov jetrne funkcije, kar se kaže kot povišanje vrednosti jetrnih encimov (AST, ALT) in bilirubina. Običajno tega bolniki sami ne opazijo, ampak spremembe ugotovimo ob rednem odvzemu krvi.

Jetrne teste bomo zato kontrolirali ob vsakem vašem obisku v naši ambulanti. Če bi prišlo do odstopanj od normale, bo morda potrebna prilagoditev odmerka tarčnega zdravila.

Zdravila lahko v redkih primerih okvarijo delovanje jeter. Če opazite rumene beločnice ali rumeno kožo in ob tem temno obarvan urin in svetlo blato, morate prekiniti jemanje tarčnih zdravil in takoj obiskati osebnega zdravnika ali nujno medicinsko pomoč in o tem obvestiti lečečega onkologa.

7 Katerih zdravil, prehranskih dopolnil ali drugih izdelkov za samozdravljenje ne smete jemati ob zdravljenju s tarčnimi zdravili proti ROS1?

Določenih zdravil ob zdravljenju s tarčnimi zdravili proti ROS1 ne smete jemati, saj lahko vplivajo na količino zdravila v krvi ali povečajo tveganje za pojav neželenih učinkov tarčnih zdravil. Na podoben način lahko tudi nekatera tarčna zdravila vplivajo na ostala zdravila. Prosimo vas, da nam zaupate podatke o vseh zdravilih, prehranskih dopolnilih, vitaminih in rastlinskih pripravkih, ki jih uporabljate. Preverili bomo, ali je sočasna uporaba varna. Prosimo vas tudi, da nas obvestite, če boste imeli v času zdravljenja s tarčnimi zdravili predpisano novo zdravilo. Tudi v tem primeru bomo preverili, ali je sočasno jemanje varno.

Sami pa morate biti pozorni pri jemanju naslednjih zdravil, prehranskih dopolnilih ali drugih izdelkov za samozdravljenje:

- Med zdravljenjem s tarčnimi zdravili, usmerjenimi proti ROS1, vam odsvetujemo uporabo analgetika metamizol (Analgin®, Algominal®, Metamizol Stada® in drugi), ki zmanjša količino zdravil v krvi. Ostale šibke analgetike lahko uporabljate.
- Med zdravljenjem s tarčnimi zdravili, usmerjenimi proti ROS1, ne smete uživati grenivk ali agrumov (pomaranče, limone, mandarine, limete) v velikih količinah, saj povečajo količino zdravil v krvi, ter izdelkov iz šentjanževke, ki zmanjšajo količino zdravil v krvi.
- Odsvetujemo vam uporabo vseh pripravkov za samozdravljenje, saj nimamo podatkov o varnosti njihove sočasne uporabe z zdravili proti raku, pogosto sta tudi njihova vsebnost in kakovost neznani. To je lahko zelo nevarno, saj lahko:
  - vplivajo na količino tarčnega zdravila, ki pride v kri,
  - sami povzročajo neželene učinke, npr. drisko ali motnje v delovanju jeter, zaradi katerih moramo prekiniti zdravljenje s tarčnim zdravilom,
  - vsebujejo zdravju škodljive snovi. Med temi izdelki so najbolj problematični tisti, ki se prodajajo izven lekarn, po neuradnih kanalih, npr. na svetovnem spletu ali z osebno prodajo od vrat do vrat. Promet s takšnimi izdelki je povsem nenadzorovan in zato je njihova sestava popolnoma neznana.

8 Splošna vprašanja

Ali je med zdravljenjem s tarčnimi zdravili proti ROS1 potrebna zaščita pred zanositvijo?

V času zdravljenja s tarčnimi zdravili proti ROS1 ženskam absolutno odsvetujemo zanositev, moškim pa zaploditev otroka. Uporabljati je treba mehansko zaščito, ker so peroralni kontraceptivi (t.i. kontracepcijske tablete) lahko neučinkoviti. Če načrtujete nosečnost, se o tem posvetujte s svojim onkologom pred pričetkom zdravljenja.

Cepljenje in tarčna zdravila proti ROS1

Na voljo je sicer le malo podatkov o varnosti in učinkovitosti cepljenja ob sočasnem zdravljenju s tarčnimi zdravili. Pred morebitnimi cepljenji zato priporočamo posvet z onkologom. Načeloma za cepljenje z mrtvimi ali neaktivnimi cepivi ni posebnih zadržkov.

Resnih zadržkov za cepljenje s cepivi proti SARS-CoV-2 ob zdravljenju s tarčnimi zdravili ne poznamo in cepljenje zato priporočamo.

9 Dnevnik jemanja tarčnih zdravil

Zdravnik vam je za zdravljenje vaše bolezni predpisal zdravilo:

Prosimo vas, da med zdravljenjem v spodnjo tabelo beležite svoja opažanja in težave. Dnevnik prinesite s seboj na vsak obisk pri onkologu, saj nam bo to v veliko pomoč pri obravnavi.

Za vprašanja smo vam na voljo na spodaj navedeni telefonski številki in emailu. To je telefonska številka koordinatorja Enote za internistično onkologijo Klinike Golnik, kjer se vam bo oglasila diplomirana medicinska sestra. Ocenila bo, ali na vaša vprašanja in dileme lahko odgovori sama ali je potreben pogovor z onkologom ali drugim zdravstvenim delavcem. Če na vaša vprašanja ne bo znala odgovoriti, bo vaš klic in vprašanja prenesla onkologu in vam sporočila odgovor naknadno. Za posvet smo na voljo tudi vašemu osebnemu zdravniku.

T

04/ 256 91 97
ponedeljek, torek in četrtek **7:30–9:00** ter **13:00–14:30**
sreda in petek **7:30–9:30**.

!

Telefonska številka NI NAMENJENA NUJNIM KLICEM in nenadnim resnim poslabšanjem zdravstvenega stanja. V primeru nujnega stanja se obrnite na urgentno službo ali na vašega osebnega zdravnika! Hkrati vas prosimo, da nas o okoliščinah, ki zahtevajo takojšnjo zdravniško pomoč ali sprejem v bolnišnico, v kratkem času obvestite na zgoraj navedeno telefonsko številko.

E

info.eio@klinika-golnik.si

Kadarkoli obiščete osebnega zdravnika ali kateregakoli drugega zdravnika, **imejte vedno s seboj zadnji onkologov zapis in to knjižico**. Osebni ali dežurni zdravnik vas bo po presoji in po predhodnem dogovoru lahko napotil tudi na predčasni pregled k onkologu ali k drugemu specialistu.

Ob vsakem obisku onkologa morate s seboj **vedno prinesti vse izvide in dokumente, ki ste jih v vmesnem času pridobili ob obisku drugih zdravnikov.**

Zdravila, ki jih prejemam v sočasni terapiji:

Ime zdravila	*Jakost zdravila*	*Kdaj zdravilo jemljem?*

Ime zdravila	*Jakost zdravila*	*Kdaj zdravilo jemljem?*

01 Bolnikov dnevnik

Ime zdravila

Režim jemanja zdravila

Zdravilo jemljem (obkroži):

- → **na tešče** (ne jesti dve uri pred zaužitjem zdravila in eno uro po njem)
- → **po hrani** (vzeti v roku 30 minut po obroku hrane)
- → **neodvisno od hrane**

V tabeli prekrižajte vsak dan, ko ste zdravilo vzeli.
Mesec in leto:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29	30	31		

Zapišite posebnosti, ki ste jih opazili:

Datum:	*Posebnosti:*

Moja vprašanja zdravniku:

02 Bolnikov dnevnik

Ime zdravila

Režim jemanja zdravila

Zdravilo jemljem (obkroži):

- → **na tešče** (ne jesti dve uri pred zaužitjem zdravila in eno uro po njem)
- → **po hrani** (vzeti v roku 30 minut po obroku hrane)
- → **neodvisno od hrane**

V tabeli prekrižajte vsak dan, ko ste zdravilo vzeli.
Mesec in leto:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29	30	31		

Zapišite posebnosti, ki ste jih opazili:

Datum:	*Posebnosti:*

Moja vprašanja zdravniku:

03 Bolnikov dnevnik

Ime zdravila

Režim jemanja zdravila

Zdravilo jemljem (obkroži):

- → **na tešče** (ne jesti dve uri pred zaužitjem zdravila in eno uro po njem)
- → **po hrani** (vzeti v roku 30 minut po obroku hrane)
- → **neodvisno od hrane**

V tabeli prekrižajte vsak dan, ko ste zdravilo vzeli.
Mesec in leto:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29	30	31		

Zapišite posebnosti, ki ste jih opazili:

Datum:	*Posebnosti:*

Moja vprašanja zdravniku:

04 Bolnikov dnevnik

Ime zdravila

Režim jemanja zdravila

Zdravilo jemljem (obkroži):

- → **na tešče** (ne jesti dve uri pred zaužitjem zdravila in eno uro po njem)
- → **po hrani** (vzeti v roku 30 minut po obroku hrane)
- → **neodvisno od hrane**

V tabeli prekrižajte vsak dan, ko ste zdravilo vzeli.
Mesec in leto:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29	30	31		

Zapišite posebnosti, ki ste jih opazili:

Datum:	*Posebnosti:*

Moja vprašanja zdravniku:

05 Bolnikov dnevnik

Ime zdravila

Režim jemanja zdravila

Zdravilo jemljem (obkroži):

- → **na tešče** (ne jesti dve uri pred zaužitjem zdravila in eno uro po njem)
- → **po hrani** (vzeti v roku 30 minut po obroku hrane)
- → **neodvisno od hrane**

V tabeli prekrižajte vsak dan, ko ste zdravilo vzeli.
Mesec in leto:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29	30	31		

Zapišite posebnosti, ki ste jih opazili:

Datum:	*Posebnosti:*

Moja vprašanja zdravniku:

06 Bolnikov dnevnik

Ime zdravila

Režim jemanja zdravila

Zdravilo jemljem (obkroži):

- → **na tešče** (ne jesti dve uri pred zaužitjem zdravila in eno uro po njem)
- → **po hrani** (vzeti v roku 30 minut po obroku hrane)
- → **neodvisno od hrane**

V tabeli prekrižajte vsak dan, ko ste zdravilo vzeli.
Mesec in leto:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29	30	31		

Zapišite posebnosti, ki ste jih opazili:

Datum:	*Posebnosti:*

Moja vprašanja zdravniku:

07 Bolnikov dnevnik

Ime zdravila

Režim jemanja zdravila

Zdravilo jemljem (obkroži):

- → **na tešče** (ne jesti dve uri pred zaužitjem zdravila in eno uro po njem)
- → **po hrani** (vzeti v roku 30 minut po obroku hrane)
- → **neodvisno od hrane**

V tabeli prekrižajte vsak dan, ko ste zdravilo vzeli.
Mesec in leto:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29	30	31		

Zapišite posebnosti, ki ste jih opazili:

Datum:	*Posebnosti:*

Moja vprašanja zdravniku:

08 Bolnikov dnevnik

Ime zdravila

Režim jemanja zdravila

Zdravilo jemljem (obkroži):

- → **na tešče** (ne jesti dve uri pred zaužitjem zdravila in eno uro po njem)
- → **po hrani** (vzeti v roku 30 minut po obroku hrane)
- → **neodvisno od hrane**

V tabeli prekrižajte vsak dan, ko ste zdravilo vzeli.
Mesec in leto:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29	30	31		

Zapišite posebnosti, ki ste jih opazili:

Datum:	*Posebnosti:*

Moja vprašanja zdravniku:

09 Bolnikov dnevnik

Ime zdravila

Režim jemanja zdravila

Zdravilo jemljem (obkroži):

- → **na tešče** (ne jesti dve uri pred zaužitjem zdravila in eno uro po njem)
- → **po hrani** (vzeti v roku 30 minut po obroku hrane)
- → **neodvisno od hrane**

V tabeli prekrižajte vsak dan, ko ste zdravilo vzeli.
Mesec in leto:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29	30	31		

Zapišite posebnosti, ki ste jih opazili:

Datum:	*Posebnosti:*

Moja vprašanja zdravniku:

10 Bolnikov dnevnik

Ime zdravila

Režim jemanja zdravila

Zdravilo jemljem (obkroži):

- → **na tešče** (ne jesti dve uri pred zaužitjem zdravila in eno uro po njem)
- → **po hrani** (vzeti v roku 30 minut po obroku hrane)
- → **neodvisno od hrane**

V tabeli prekrižajte vsak dan, ko ste zdravilo vzeli.
Mesec in leto:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29	30	31		

Zapišite posebnosti, ki ste jih opazili:

Datum:	*Posebnosti:*

Moja vprašanja zdravniku:

11 Bolnikov dnevnik

Ime zdravila

Režim jemanja zdravila

Zdravilo jemljem (obkroži):

- → **na tešče** (ne jesti dve uri pred zaužitjem zdravila in eno uro po njem)
- → **po hrani** (vzeti v roku 30 minut po obroku hrane)
- → **neodvisno od hrane**

V tabeli prekrižajte vsak dan, ko ste zdravilo vzeli.
Mesec in leto:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29	30	31		

Zapišite posebnosti, ki ste jih opazili:

Datum:	*Posebnosti:*

Moja vprašanja zdravniku:

12 Bolnikov dnevnik

Ime zdravila

Režim jemanja zdravila

Zdravilo jemljem (obkroži):

- → **na tešče** (ne jesti dve uri pred zaužitjem zdravila in eno uro po njem)
- → **po hrani** (vzeti v roku 30 minut po obroku hrane)
- → **neodvisno od hrane**

V tabeli prekrižajte vsak dan, ko ste zdravilo vzeli.
Mesec in leto:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29	30	31		

Zapišite posebnosti, ki ste jih opazili:

Datum:	*Posebnosti:*

Moja vprašanja zdravniku:

Literatura:

- Wang L, Wang W. Safety and efficacy of anaplastic lymphoma kinase tyrosine kinase inhibitors in nonsmall cell lung cancer (Review). Oncol Rep. 2021 Jan;45(1):13-28.
- Zhu Q, Hu H, Weng DS, et al. Pooled safety analyses of ALK-TKI inhibitor in ALK-positive NSCLC. BMC Cancer. 2017 Jun 12;17(1):412.
- Costa RB, Costa RLB, Talamantes SM, et al. Systematic review and meta-analysis of selected toxicities of approved ALK inhibitors in metastatic non-small cell lung cancer. Oncotarget. 2018 Apr 24;9(31):22137-22146.
- Hou H, Sun D, Liu K, et al. The safety and serious adverse events of approved ALK inhibitors in malignancies: a meta-analysis. Cancer Manag Res. 2019 May 7;11:4109-4118.
- Liu D, Flory J, Lin A, et al. Characterization of on-target adverse events caused by TRK inhibitor therapy. Ann Oncol. 2020 Sep;31(9):1207-1215.
- Fabi A, Bhargava R, Fatigoni S, et al. ESMO Guidelines Committee. Cancer-related fatigue: ESMO clinical practice guidelines for diagnosis and treatment. Ann Oncol. 2020 Jun;31(6):713-723.
- Larkin PJ, Cherny NI, La Carpia D, et al. ESMO Guidelines Committee. Diagnosis, assessment and management of constipation in advanced cancer: ESMO clinical practice guidelines. Ann Oncol. 2018 Oct 1;29(Suppl 4):iv111-iv125.
- Bossi P, Antonuzzo A, Cherny NI, et al. ESMO Guidelines Committee. Diarrhoea in adult cancer patients: ESMO clinical practice guidelines. Ann Oncol. 2018 Oct;29 Suppl 4:iv126-iv142.
- Common Terminology Criteria for Adverse Events (CTCAE). Version 5. Published: November 27, 2017. US Department of Health and Human Services, National Institutes of Health, National Cancer Institute.
- Planchard D, Popat S, Kerr K, et al. ESMO Guidelines Committee. Metastatic non-small cell lung cancer: ESMO clinical practice guidelines for diagnosis, treatment and follow-up. Ann Oncol. 2018 Oct 1;29(Suppl 4):iv192-iv237.
- National Comprehensive Cancer Network. Non-Small Cell Lung Cancer (Version 1.2022). nscl.pdf (nccn.org), datum dostopa: 1. 1. 2022

T **04/ 256 91 97**

ponedeljek, torek in četrtek
7:30–9:00 ter **13:00–14:30**
sreda in petek **7:30–9:30**.

! **Telefonska številka NI NAMENJENA NUJNIM KLICEM** in nenadnim resnim poslabšanjem zdravstvenega stanja. V primeru nujnega stanja se obrnite na urgentno službo ali na svojega osebnega zdravnika! Prosimo pa vas, da nam vi ali vaš svojec sporoči, če ste sprejeti v drugo bolnišnico.

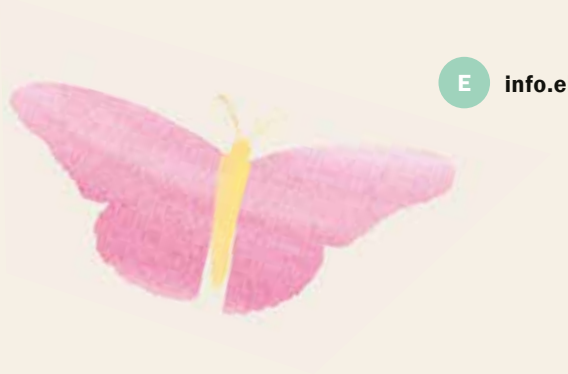

E **info.eio@klinika-golnik.si**

Univerzitetna klinika za pljučne bolezni in alergijo Golnik
Golnik 36, 4204 Golnik, Slovenija

T: 04/256 91 00 **F:** 04/256 91 17
E: tajnistvo@klinika-golnik.si
www.klinika-golnik.si

Univerzitetna
Klinika Golnik